

Motion till riksdagen 2025/26:1606

av **Mauricio Rojas (L)**

En samlad kamp mot separatismen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om separatismens innebörd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de separatistiska strukturerna i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om separatismens följder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en resolut kamp mot separatismen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en samlad strategi i kampen mot separatismen och tillkännager detta för regeringen.

Separatism

Begreppet separatism har traditionellt använts för att beteckna rörelser som velat frigöra en del av ett lands territorium, exempelvis basker, katalaner, korsikaner, valloner, irländare eller skottar. Dessa rörelser har strävat efter att bryta sig loss och bilda en egen stat.

Det är inte den formen av separatism som avses i denna motion, utan det som kan kallas intern eller social separatism: skapandet av ”motsamhällen”, där grupper och individer etablerar en alternativ maktordning som trotsar det omgivande samhällets grundläggande maktstrukturer, normer och värderingar.

Denna företeelse kan ta sig många uttryck. Islamismen är i dag den mest radikala och kända, men vi får inte glömma andra former av separatism som spelar en betydande roll i dagens alltmer splittrade Sverige. Det kan gälla separatistiska strävanden från andra religiösa fundamentalister, höger- eller vänsterextremister, klanvälden, hedersförtryckande miljöer eller kriminella gäng.

Som sådan är separatismen ett allvarligt hot både mot ett lands inre sammanhållning, mot rättsstaten och mot de principer som utgör grunden för ett fritt och öppet samhälle.

Dess yttersta syfte är att skapa kollektivistiska öar av enfald och ofrihet. Kontrollen över individernas tänkande och livsval är dess uttalade mål, liksom kontrollen över fysiska miljöer, som därigenom de facto separeras från samhället i övrigt.

Separatistiska strukturer

Tre avgörande typer av separatistiska strukturer har fått en kraftig utveckling i Sverige under 2000-talet: klaner, kriminella gäng och islamistiska nätverk. Alla dessa strukturer framträdde redan under 1900-talets slutdecennier, konsoliderades under 00-talet och expanderade mycket kraftigt under 2010-talet.

Klanbaserade nätverk uppmärksammades i polisens hemligstämplade rapport Släktbaserade kriminella nätverk i Sverige från januari 2020. Malmö och Göteborg framstår där som starka fästen för denna typ av kriminalitet i grupper med rötter i Mellanöstern. Exempelvis återfanns 23 av de 36 kriminella klaner som listades i polisrapporten i Skåne, med närvaro i 11 olika skånska städer. I Malmö är 21 multikriminella klannätverk aktiva, och deras kriminalitet kännetecknas enligt rapporten av hot, våld, utpressning, narkotikahandel, bidragsfusk och penningtvätt.

I en rapport från Göteborgs stadsledningskontor, Lägesbild: Släktbaserade kriminella nätverk (april 2022), kan man läsa:

Enligt polisens kartläggningar finns i Göteborg ett flertal större släkter med ursprung från Turkiet/Libanon. Släkterna består av ett antal hundra individer där majoriteten av medlemmarna bor koncentrerat i särskilt utsatta områden i den delen av nordöstra Göteborg som tidigare var stadsdelen Angered. (...) De släktbaserade kriminella nätverken reproduceras och utökas genom att nya generationer fostras in i ett normsystem som, förutom hedersbrott, även underlättar och förstärker utövandet av andra typer av våldsbrott, narkotikabrott, vapenbrott och ekonomisk brottslighet.

Islamistiska nätverk har under 2000-talets första två decennier vuxit sig mycket starka i utanförskapets Sverige, men deras etablering går tillbaka till 1980-talet. Det var då Muslimska brödraskapet fick fotfäste i Sverige och kom att samarbeta med en serie associerade organisationer som till exempel Islamic Relief, studieförbundet Ibn Rushd, Sveriges Unga Muslimer och Islamiska förbundet i Sverige. Muslimska brödraskapet är dock bara en av många organisationer och nätverk inom den radikala och ofta våldsbejakande islamismen.

De islamistiska nätverkens uttalade strategi är att skapa enklaver eller ”muslimska ghetton”, som Yusuf al-Qaradawi, en av brödraskapets mest kända ledare, kallade dem – områden där ”egna religiösa och kulturella institutioner” skulle råda.

I ett kapitel i boken Separatismen i Sverige (2023) beskriver Sofie Löwenmark konsekvenserna av detta på följande sätt:

Det går inte att blunda för att sannolikt hundratusentals människor som lever i dessa områden aldrig kommer att bli en del av det svenska samhället. (...) För nyanlända som hamnar här handlar det i första hand inte om att integreras i det svenska samhället. I stället gäller det för dem att anpassa sig till grannar och omgivning från andra utomeuropeiska länder. (...) Så göder det offentliga enklaver och parallella samhällen. Så skapas en grogrund för etnisk och islamistisk separatism.

Kriminella gäng har också expanderat kraftigt. NOA gjorde 2017 en första rikstäckande inventering och beräknade att totalt cirka 200 geografiskt baserade nätverk hade etablerat sig i 61 utsatta bostadsområden i Götaland och Svealand. Runt år 2000 uppskattades

den kriminella nätverksmiljön till minst 350 konstellationer – en mer än tredubbling jämfört med 2010.

I februari 2024 uppskattade Polismyndigheten i rapporten Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige att cirka 14 000 personer var aktiva i kriminella nätverk och ytterligare 48 000 hade koppling till sådana. Denna siffra anses ha ökat, enligt rapporten Myndighetsgemensam lägesbild: Organiserad brottslighet 2025.

Dessa separatistiska strukturer samverkar dessutom ofta med varandra, inte minst i de utsatta områden där alla tre är närvarande. Därför krävs en samlad lägesbild och strategi för att kunna bekämpa separatismen.

Separatismens följder

Separatismens och parallellsamhällenas utbredning har många följder som hotar samhällssammanhållningen, såsom det visades dramatiskt vid påskkravallerna 2022.

Ett av separatismens mest skrämmande uttryck är det utbredda hedersförtrycket som numera härskar i många utsatta områden. Det handlar om hundratusentals personer, främst unga kvinnor, som lever under sådant förtryck och har berövats de friheter som är grundläggande i det svenska samhället.

En omfattande studie från 2019 av forskare vid Örebro universitet visar att mellan 7 och 9 procent av ungdomarna lever med hedersnormer relaterade till våldsanvändning, och mellan 10 och 20 procent lever med hedersnormer relaterade till oskuld. En senare studie i Göteborg 2023 – Ungas livsvillkor i Göteborg – bland elever i årskurs 9 visade att 26 procent levde med oskuldsnormer och att 16 procent levde med våldsnormer.

Socialstyrelsen uppskattade i en rapport 2023 att cirka 68 000 kvinnor och flickor i Sverige hade utsatts för könsstympning och att ytterligare mellan 13 000 och 23 000 flickor befann sig i riskzonen för att utsättas.

En samlad strategi mot separatismen

Denna lägesbeskrivning visar att det är hög tid att utarbeta en samlad strategi för att bekämpa det separatistiska hotet.

Kampen mot separatismen kräver bättre kunskap, nationell samordning och kraftfulla åtgärder som tydligt markerar samhällets beslutsamhet att bekämpa separatistiska, systemhotande krafter.

Regeringskansliet bör ta huvudansvaret för att leda arbetet. För att vara verkningsfullt behöver arbetet först och främst fokuseras på insatser i de områden som de facto kontrolleras av separatisterna.

Precis som det finns ”failed states” runt om i världen som domineras av krigsherrar, klaner och maffior, finns det bostadsområden i Sverige där separatister har intagit en starkare ställning än myndigheterna, ersatt rättsstaten och till och med tagit över våldsmonopolet. Dessa områden bör betraktas som prioriterade kriszoner när det gäller såväl kunskapsinhämtning som konkreta åtgärder för att bekämpa separatismen.

Mauricio Rojas (L)